

KUDENN AR SKOLAERION GRISTEN

gant an Abad J. SKLISON

(Kendalc'h ar baj. 1)

Met ra c'houma ar c'hoan, evit an darn viallec, re-ger goude se. Hervez ar gerent ar bagel gallec da vout sotrou pe zimezell — gant n'ay ket re zimezell da gredhaou pe da strakell, — ne vo ken outañ ober kement-se gant ar brezhoneg. Er ger e va drailhet dezhañ gallec skott. Ha peogwir ne ray nemet tromen dre skoll viban e barrez, evit just e vo kuzh gwell evit-hen ober diouzhtu un famm e pep lec'h, gant ar gallec hepken. En dia evit a lec'h all. Ha setu kuzh e pe lec'h e vez tapet diases argerenti ar beleg, en e barrez. Penaos ober? Lezeon ar skopti, hini Sant-Brieg da viban, a v'haer-hement ma vo graet ar c'hatekiz e brezhoneg er parrezioù ma vez graet enne ar pron e brezhoneg. Al lezeon a zo sklaer evit lagad an noer, ha gouzout mat a ran ar paer, he deus bet e kuzh a barrezioù evit dircheñ ar vugale war ar c'hatekiz brezhonek. Ar gerent a usant peurlvihan; ne lavaran ket bep tro dre gant, met dre heg gant al lezeon. Pa ne blij ket un dra kement-se d'an den koulkoude, e vez graet ar pezh a c'hallec evit stourm, enebit ha dirheñ an dra-se. Hag er eus het klevet alies klemmou evel-hen: « Ya, Aotrou Person, ar vevioez a zo gouez'h, met va mah, va m'erc'h a die mont d'ar skol e kuzh, pe'z devo gant e fesk kentañ hag a-raok zoken marvez. Hag e kuzh, er skollion ma fell din kas va bugale, ne vez ket graet katekiz brezhonek. »

« Siouzh! ar pezh a lavaret a zo gwir. Goad, Jaketa pe Gattell, met ho pigade a ray evel-denn. Pa nan er ger, e tekis ar c'hatekiz brezhonek ha pa 'z is da Gloadi Biban Landreger d'ar skol, e rankis mont war ar c'hatekiz gallec. Evel-se, va fiach karaz, en eus desket douz gallec e lec'h usan. Kuzh ebet n'am eus da vout graet evel-se, rak evit ar pezh a sell ar c'hatekiz, ne ouzer-kammed re. Hag ez a Goad, Jaketa pe Gattell p'neus a-walc'h en-ra, he fonn e giv, en ur c'hoan-mañ, o 'n am c'haoket hag o lavaran evel-hen: « A' re-mañ n'ous netra d'ober gant! ». Ha setu traou hag a c'houezez ne oar den pe gwech n'int ket gwech, evel ma kompren n'int ket gwech evit ober kalz a vad. Na peget eirus ne yefe ket ar beleg ma c'hallec tawout d'ar mammou a zo d'ev gant evit dibunañ ar guden-se. » Fozhañ a ril. El lec'h ma fell d'ober kas ho pigade d'ar skol, e vez graet katekiz e brezhoneg. Siouzh! n'e-mañ ket kont evel-se. Ar c'hatekiz brezhonek a zo difennet mat outañ lakout e dreid en darn viallec eus ar skollion-se. Wa setu ar gerent ouzh ar brezhoneg, er parrezioù diwar ar maez. Brezho-

neg ebet e skollion kuzh, nebeute'h kalz a vrezhoneg er ger. Bugale o dije desket ar c'hatekiz brezhonek en o farrez a ya e a pansion; d'ar skollion kristen e kuzh, adalec an oad a seizh, eizh vloaz; diouzhtu setu int la kuzh war ar c'hatekiz gallec, ha setu hep tro ur gwall goll evit ar brezhoneg. En darn viallec eus skollion kristen kuzh, ez eus skollerezh pe skollerezh o c'houzout rezh-mat ar brezhoneg koulkoude. Unan anezhe, ur mignon bras din, a ya ur wech pe ziv ar sizhun e kuzh, a-zivars e skoll, da ober skol war ar brezhoneg. Ar pezh a c'hall ober e diavaez e skoll, abalamour da heñvañ e kuzh, abalamour da heñvañ e kuzh, abalamour da heñvañ e kuzh. An nebeutañ a c'hallec 'la bout gouzout, da c'hortoz gwell, rak ar gwell-se a ranko en em gavout dre gant pe dre heg, eo an dramañ.

1-^{ad}) Ha vo dalc'het war ar c'hatekiz brezhonek evit ober o faskon, er skollion, er c'helenndioù ma vez degemeret enne bugale e « pansion », ar vugale o devo bet betek naure pleustret ar c'hatekiz brezhonek en o farrez. Ar pezh na vire ket ouz ar gelennerion da ober goude, diouzhtu, gant ar gallec, pa vint diwezhatoc'h o kelenn ar vugale war ar gelennerion d'ober gant, war ar gelennerion d'ober gant, war ar gelennerion d'ober gant. 2) Ha c'houezez ar brezhoneg, en hor parrezioù diwar ar maez, e Breizh-Izel da viban, ar re a vo karget d'ober katekiz d'ar vugale, er skollion kristen. Lezeon eskopti Sant-Brieg a lavar evel-hen e gwirionez: « Er parrezioù ma 'z eus enne skollion kristen, ar beleg karget eus ar c'hatekiz evit ar mestr-skol a 'n em glevio evit mat vo roet d'ar vugale da zeskriñ, daoust d'eo oad, an hevelep kentañ er skol hag en iliz. Katekiz brezhonek neze 'la, e Breizh-Izel da viban, er skol evit en iliz.

Evel-se d'an meno, ar gouz o devo bet graet betek-hen an holl skollion-se ouz ar brezhoneg a yelo lann-ma-tamm da get. Al labour val a vezer krog, eme an Abad Gwivarc'h, e Landerne hag e Lokring, da ober war ar brezhoneg, a vo graet sur-mat hep dale e kement lec'h ma vez kelennet an danvez skolaerion ha skolaerezh kristen. A-hend-all, ar c'helenndioù errount a ray sur-mat an deiz ma rankis digeriñ o dro d'ar brezhoneg. Ne vo kammed re abred. En deiz-se e kavo ar brezhoneg peadra da ober ur c'hammed hir war a-raok e Breizh-Izel. Da heul an dud yaouank o devo bet evel den desket evit lenn ha skrivañ o mamm-yezh hag he c'harout, evel ma vez desket dezhe ar gallec, al latin, ar gresianeg, ar saoneg, an

alamaneg, an italianeg, ar spagneg, an arabeg, ar volapug ha... me 'oar, me, ez ay ar brezhoneg war a-raok, pe ne servij ket. En deiz-se ne vo ken gwelet enlezeoned skollion m'erc'h da zo, o vont eus an eil parrez d'eben, da zifenna grañs, evel en ar barrez a anavezan mat ober an disterañ implij gant ar brezhoneg evit ober skol da vugale, na ouzont ket ober an disterañ ger gallec, p'len em gavout da gentañ er skol. En deiz-se ne vo ket gallet ken lenn lizherion truzuz evit an hini a reze, a-n'ez ket pell, an hini en deus e-pad re bell amzer torret d'ober ho penn gant e gozh skopti, a-berzh ur c'helenner kozh; e Pennos, e mezh, e eufen-maez ar brezhoneg, peogwir den n'en deus desket din, Truzeuz tra iremen va holl amzer o 'hollidig gregach pe latin ha dilezel yezh va mamm ha va mamm-gozh. »

(Prezegenn lennet e-pad Kendalc'h ar Framm Keltiek, d'ar sul 29 a viz Du 1942.)

An Amzer o Tremen

(Kendalc'h ar baj. 1)

16 A VIZ C'HWEVRE:
- Er Sao-Hol, ar Rusined a glask hepred toullañ lizherioù-difenn an Alamanned, dreist-holl e kotez Kar-Jar. Krogadur start en hantenn, e kotez al lenn linn hag al lenn Ladoga. E-pad an deizeh e kollas ar Rusined 187 a gieri-empenn.

- E Tuntzia, soudarded an Ahel a gemer Gafsa, 97 kar-empenn hag ouzhpenn 20 kanal a zo kemeret pe distrajet ganto.

17 A VIZ C'HWEVRE:
- Krogadur start hepred e Karkou, e kotez kourc'h hag al lenn linn. E-pad an deizeh diwezhat e kollas ar Soudard 101 c'har-empenn.

- Kiri-ri-ri amerikan a pombz ar porzh war oad gull ar Mor Atlantel. Eizh anezha a zo diskaret.

- Drouzh o ziv e pombz an Alamanned ar porzh e kritekiz Bro-Saoz hag e-pad an noz ker Sannan hag ar vro tro-dro.

- An da, de Brinn a zo anvet da brezidant ar Strollad Triliz.

E PELEC'H KAVOUT LEVRIOU BREZHONEG

- AODOU-AN-HANTERNOZ**
BASQUIN, 17, straed St-Goueno, Sant-Brieg.
MESSIER, 14, straed St-Goueno, St-Brieg.
HAMEL, 29, leurenn ar C'hoer, Gwen-gamp.
MOR-BIHAN
PIN, 26, straed ar Fontenno, eo Orient.
GOAZIOU, 1, leurenn Bissos, eo Oriant.
CRAFT, 4, straed Victor Massé, eo Oriant.

SKOL VREZHONEK a vez graet

D'al Lun :

BRO-DREGER
Plougoustant. — E skol ar m'erc'hed. — Ploulec'h. — E skol ar baotred hag ar plac'hed goude ar skol. — Plouille. — E skol ar baotred, 17 e. — Treigne. — E skol ar baotred hag ar m'erc'hed, 17 e. 15.

BRO-GERNEV
Skaer. — E li Jul Ar Wernig, str. an Iliz (31 eur).

BRO-WENED
An Oriant-Merville. — E skol ar m'erc'hed (17 e. 30 - 18 eur).

BREIZH-UHEL
Roazhon. — Skol Izel Emil-Ernod, 19, str. ar Monnez; skol alamaneg (20 e. 30).

PARIS
E Kar Vreizh, 43, str. St-Plasid (6) 15 e. 30 (gwenedeg).

D'ar Meurzh :
BRO-DREGER
Plougoustant. — E skol ar m'erc'hed. — Ploulec'h. — E skol ar baotred hag ar plac'hed goude ar skol. — Bear. — E li an Ao. Galbrou, 20 e. 30.

BRO-WENED
Legunee'h. — Er vourc'h, evit ar vugale, 19 e. 30.

BREIZH-UHEL
Roazhon. — Er Skol-Veur, str. an Tuzbar (17 eur).

PARIS
E Kar Vreizh, 43, str. St-Plasid (6) 19 e. 15.

D'ar Merc'her :
BRO-DREGER
Plougoustant. — E skol ar m'erc'hed. — Ploulec'h. — E skol ar baotred hag ar plac'hed goude ar skol. — m'erc'hed (17 e. 15 - 18 eur).

ROAZHON-BREIZH (288 metr)

YAOU 25 C'HWEVRE
Kardeur ar Framm Keltiek
Da 19 e.

1. — Ar c'hoan ma koterell, gant an Iir. Perdril-Vaisiere.
2. — Stadiñ skingompezh, gant Tranvouez (e brezhoneg).
3. — Dre ar c'hazetinoù, gant J. Lemé.

SADORN 27 C'HWEVRE
18 e. 30 — C'houma brezhonek. Ar Seizenn eured hevez ar werz, gant Abzeon.

1. — C'hoarjet, gant Strollad; Gwaluar, gant skozell ar c'haner Yann Da-bouel.
19 e. 05. — Lec'hioù Breizh, gant Kerverziol.
19 e. 10. — Prezegenn diwar-benn al Labour-douar, gant Ar C'houer Kuzh.

Gwengamp. — E - Ti-Breizh, str. St-Jakez (20 eur).
BRO-LEON
Montroulez. — E Burev ar Madoberezh (20 e.).

BRO-WENED
An Oriant-Merville. — E skol ar m'erc'hed (17 e. 30 - 18 eur).

BREIZH-UHEL
Ar Baol. — Er c'houma St-Barnab, holl hennou (20 e. 30). — Sant-Brieg. — E Ti ar Sevenadurezh Vreizhat, 11, str. Mailhan (14 eur).

D'ar Yaou :
BRO-GERNEV
Kemper. — 4, plasenn Latour d'Anvergne (20 e. 30).

BRO-LEON
Brest. — E skol ar Sinerenti, 23, str. Angillon (20 e.).

BRO-DREGER
Lanvon. — E Ti Breizh, str. an Iliz; 1° uhel (16 e.); 2° evit ar vugale (17 e.); 3° evit ar re vras (20 e. 15).
Gwengamp. — E - Ti-Breizh, str. ar St-Jakez (18 eur).

BREIZH-UHEL
Roazhon. — Skol Izel Emil-Ernod, 19, str. ar Monnez; skol Iwerzhonek, 20 e. 30; skol vrezhonek-krenn, 21 e. 15.

BRO-WENED
Gwened. — Er skol Sevig, 20 e. 30.

PARIS
E Kar Vreizh, 43, str. St-Plasid (6) 19 e. 15 (Trec'h kentañ).

D'ar Gwener :
BRO-DREGER
Plougoustant. — E skol ar m'erc'hed. — Ploulec'h. — E skol ar baotred hag ar plac'hed goude ar skol. — Plouille. — E skol ar baotred (17 e.).

Lanvon. — E Ti Breizh, str. an Iliz; evit ar re vras (20 e. 15). — Gwengamp. — E - Ti-Breizh, str. Sant-Jakez (18 eur).

BRO-GERNEV
Kemper. — 4, plasenn Latour d'Anvergne (20 e. 30). — Kerit-Penn-marc'h. — E skol ar baotred (17 e. 30 - 18 e. 15).

BRO-WENED
Legunee'h. — Er vourc'h, 19 e. 30, evit ar re vras.

BREIZH-UHEL
Roazhon. — Skol Izel Emil-Ernod, 19, str. ar Monnez; Prezegenn vrezhonek, 20 e. 30. — Sant-Brieg. — E Ti ar Sevenadurezh Vreizhat, 11, str. Mailhan (18 eur).

D'ar Sadorn :
BRO-DREGER
Plougoustant. — E skol ar m'erc'hed. — Ploulec'h. — E skol ar baotred hag ar plac'hed goude ar skol.

BRO-LEON
Montroulez. — E Burev ar Madoberezh (17 e. 30).

BRO-GERNEV
Plouger. — E skol ar m'erc'hed (17 e. 15). — Kerit-Penn-marc'h. — E skol ar baotred (17 e. 30).

BRO-WENED
An Oriant-Merville. — E skol ar m'erc'hed (17 e. 30 - 18 eur).

BREIZH-UHEL
Roazhon. — Er c'houma Keltiek, 25, str. ar P'ed Perche (20 e. 30).

PARIS
E Kar Vreizh, 43, str. St-Plasid (6) 18 e. 30 (Trec'h kentañ); Skol Gembresek, 17 e. 30.

D'ar Sul :
BRO-DREGER
Bear. — E - Kuzh Keltiek Bear, 8, sal ar Brezhoñ, e-kichen ti-hent-houarn Henac'h-Bear, 14 e. 30.

Bemdez :
E Skol Blistin, hent Sant-Effand.
PLISTIN, Bro-Dreger.

ONDINENN gant FOUQUE

Lahaet e brezhoneg gant MAOPREDEN ha Roparz HEMON

PENNAD I

Penaos e tegouezhas ar marc'heg e ti ar pesketaer

Mar' e oa ur wech, mout a gant-ved 'zo abred, ur pesketaer mat ha kuzh. Edo, ma abredez kuzh, azezet dirak e m'erc'hed, a-zezet e-roued. Ene e bravañ e oa ar vro ma vez euz. War ur beg-douez gont-holl o c'hizevez e savs e di. Mont a ran ar beg-douez-se pell e-barzh al lenn, ha e-der e vije ez ez em astenne e-mesk un hantadenn dre gantvez evel-hen i ken kuzh, he ken glas ma vo ur brezhoneg. An douz, diouzhtu e da e vije lavaret, ar douz, e-ber ar prad kentañ, uhel ar gont-ennañ, gant bleizhoù fuz-difuz ha gwez e-keñt kuzh, ete, e zivars-karantez. An douz hag an douz a vo evel mesket ar c'h

gant egile, ha dre se o oa ken koant pep hini.

Evit an dud, gwall nebeut a walc'h anezho ouzhpenn ar pesketaer hag e digezh, er vro biljuzec. Rak a-dreuz ar beg-douez e oa ur c'hoan gouez. An o douz an douz da vout ennañ, hag eil stank ha tuzh, hag hent na gweudenn ebet. A bep sur a veze kontet diwar-benn ar c'houma-douez iktis a c'helled kavout hag an traoù souzhus a c'helled gwelout euz.

Ar pesketaer kozh koulkoude, ur c'hristen mat anezhañ, a droeze ar c'hoand-se alies hep an disterañ droug, ha 'z ar e kuzh, lost d'ar penn all, da werzhañ ar pesked brav a baka en e lenn. E droezhañ a ran hep droug ebet, sur a-walc'h, der na oa er e spored nemet soñjout mat. Pa ranke mont dre greiz ar skeudoù spontus-se e kroue hep tro gant ur ga-

naouenn santel bennak, a gane a-bouez-penn ha gant ur galon leal.

En abardaez-se eta, edo azezet dirak e roued, sioul ha dibred, pa vo souzhet a-greiz-holl o klevout, o foni eus teñvaljenn ar c'hoand, evel trouz ur marc'h gant e varc'hig o fostañ.

En un taol ez en em lakaus da soñjout er pezh en doa ken alies huivret e-pad an novezhoù ar-ner diwar-benn traoù kuzh ar c'hoand. Dreist-holl diwar-benn skeudenn ur ramz gwenn-ere'h, a heje e benn dibouez en un doare sebezus. Ha pa savas e zaolagad da sellout etrezek ar c'hoand, e kredas dezhañ gwelout e gwirionez ar ramz o foni, e benn o horellañ, Koulkoude, buan a-walc'h ez adkavas e skiant-val o soñjout n'en doa bet biskozh droug ebet. A da sur e lie an diaol kaout amañ, er beg-douez dizolo, kalz nebeute'h c'hoand a c'halloud.

Dizale e libanas an den kozh a voutez uhel he gant e holl galon ur poz eus ar Vibi, pezh a zibomias anezhañ. Ken na vo tost da c'hoarzhin pa 'z anavezaz e fazi. Ar ramz gwenn o hejañ e benn ne vo mat nemet ar wazhdour, e anaoudegezh kozh a-vis-

koazh, a lamme spoumek holl eus ar c'hoand d'en em deurel e-barzh al lenn. Evit an trouz graet e oa gant un denjentil gwisket kuer-dreist, hag a zeuz war gein e varc'h a-zoug e gamt etrezek un ti-soul. Ur vantell ruz a c'holoe e borpant neudennet-sour, ha war e dog abouret e houlenne plouz-holl mouk ha flamm. A-spliz uhel ur vodriell, honennet-sour e lurgerne ar c'heze brav-dispar, kuer-raet-pividik. E varc'h keltiek a oa moanoc'h eget ma vez peurlibasañ ar c'hezeg-brezel, hag e troie ken skañv war ar gont ma seblante ar pallenn glas milbleuniek euz hep mirout an disterañ roud eus e gammedoù.

Ar pesketaer kozh ne oa ket c'hoarzh dinec'h. Santout a reas koulkoude n'en doa non ebet da gont rak ur weldigezh ken kuer. Tennañ a reas e dog, seven-tre, hag e chomas ken sioul ha tra dirak e roued. An estren, o sachañ war rajenn e varc'h, a c'houennas ha gallout a vajo kaout bod evit an noz.

« Aotrou mat », a respontas ar pesketaer, « n'helle ho marc'h kaout gwelloc'h marehoi eget ar prad goudoret-mañ na gwelloc'h

boued eget ar geot a gresk ennañ.

Evidoc'h-c'hwi, kinnig a ran deoc'h a galon val ur goan hag ur gwele em zi bihan, ene ar seurt a c'hell kinnig tud paour evel-denn.

O klevout se, ar marc'heg a voe laouen-bras. Diskenn a reas diwar e varc'h, ha gant harp an den kozh e tizbras hag e figabestras al lenn, ouzh e lezel da lammat etrezek ar c'hizennet vleuniek, en ur lavarout.

« Ha pa vijec'h bet nebeute'h hegerat, va den mat, n'ho pije ket bet sur-mat an disamm a'hanon hehozh Rak war a welaz ez eus ul lenn leudoc'h en em astenn d'arvoud; ha Doue ra vico na d'afen war e c'hiz a-dreuz d'ar c'hoand iski-se. »

« Arabat komz re eus ar c'hoand », eme ar pesketaer en ur gus an denjentil d'eo lochen.

Eno, dirak un tantadig paout a sklerjennet ar gambr dalc'het kempenn, teñvalaet gant ar serc-noz, edo gweg ar pesketaer, ur yaouez kozh-kozh azezet war ur gador vras.

(Kendalc'h paj. 3.)

PARDON SANT-SALAUN

e parrez Plouie er bloaz 1913

gant Soaik JONKOUR

Da sul ar Pardon, er bloavezh 1913, emañ ar d'arvoud gant anan gantad all unan anezhañ...

Ar greiz n'edomp o lemañ e li d'arvoud Hounnan e Kallorig, e welomp un toullad kereg o tremen...

Goude bezañ louket hor peed, setu ni war hor c'hezig-houarn. En em gavet e chapel Santez Mar-chalid...

Echu un troioù ez eer d'an ostalera savet en ur park e-kichen ar chapel. Un nebeut pillerou lakel war o fenn en douar, staget outo liserioù graet gant seier diskrivet...

En em lakast a rejomp ouzh toul e-louez un nebeut gwazed eus Kergloz, ar re-mañ, trouz bras

o dilhad fankek da vout war ar c'hezig d'ober tro an toull. E-keiz n'eus dispreget dija, rak dizale n'eus nemet pri ha fanek er poull...

Ur wech graet tro d'ar feint-un e reont teir dro d'ar prad ha d'ar vered war o c'hezig d'an daou-lan. An hent n'eo ket eus ar re...

Echu un troioù ez eer d'an ostalera savet en ur park e-kichen ar chapel. Un nebeut pillerou lakel war o fenn en douar, staget outo liserioù graet gant seier diskrivet...

En em lakast a rejomp ouzh toul e-louez un nebeut gwazed eus Kergloz, ar re-mañ, trouz bras

ganto o tivizoù diwar-benn o loened. Raklud a-raok servijet deomp pep a bladad ragout ha pep a chopinad sistr...

Ur respont yac'h a voe ket kent: « — Stank da veol 'ta, genouez, en ur ober ur sell ki marichal outañ, e pe, bremaik, ue hep stank dit. »

A-raok kuitaat e voe ret paeañ: « — Kuntill », eme an ostiz, « en ur pladad ragout, pemp gwened da bep hini, bara, daou wened sistr, ur gwened pep chopinad, ar c'hafae koefet, pemp gwened. »

An dra-se a rae trizek gwened da bep hini, Evel ma wellt ne oa ket ker ar bevañs d'ar marese, evel hiziv ha n'eo ket eston hor boa gwelet meur a zen meyv o vont d'ar ger.

LIZHIRI D'AR VREZHONED

Al lizher kentañ e brezhoneg

(Kendalc'h ar baj. 1)

Ma Doue ! ha paezet ac'h eus da helra e leun ar dra-se ? Na muioc'h na nebeutoc'h, ma 'z eo ar Vrezhoneg ketiz ur ramnad...

Ha setu ma tiskouezan dit un tu da ober an dra bennak. Selou mat : e da ober, ha n'eo ket da gomz ha da varvailhat en aner. An hini-mañ a zo mouroz ar lizher kentañ ar po bet, skrivet en da yezh, en hor yezh, e yezh Brezh :

Nann, da herzel a ran n'eo ket diaes, ha ma vefe, da zeur eo, mel n'eo ket. Aesoc'h a-galz eo d'ur brezhoneger, eget skriañ en ur gallez dereal. Skriv gwellañ ma c'helli, hogen skriv. Ur boaz eo da gemer, unan mat ar wech-mañ. Diastriet ha falc'hoz a vo er pen kentañ, nebeutoc'h a vo goude. Bezet pe vezet, da labour a vo kalz gwellaoc'h d'alec'het eget hint ebet a boagnep da ober e yezh skol da barrez. Ma oufes pegez d'neuz, pegez sentus eo, evit an darn vuiañ, al lizhiri skrivet e gallez gant hor brezhonegerion !

reer ket ganti pa gemerz outo ? Ar brezhonegerion, n'eus forzh pe e ouzont ur gallez pe get, n'eo ket hepken jar ha reizh ma komzet brezhoneg etrezco, met luez ma skrivenet e brezhoneg an ell d'egle. Setu ar wirionez.

Evit echuñ, ne gav ket dit, Fanch ker, ez eo dent ar c'houtz 'benn an diwezh evit ar Vrezhoneg, da sevel o fenn ha da enebañ par ma c'hellout ouz ar re a vergn dismegeañ war hep tra santel a zo deomp-ni, ha deomp-ni hepken, evel ar brezhoneg ?

Ne c'heller ket, te, chom hep ober netra. Dihun, va faotr, traoù da vanchoù, ha krog el labour evit enor ar brezhoneg, evit da enor dit-te da-nann !

Respont dit e brezhoneg !
A galon.

Da vignon Pen.

Keleier ar Vro

(Kendalc'h ar baj 3)

BRO-WENED

PONDIVI

AN AMANENN. — An Ao. Maer a zo dent a-benn da gant digant Strollad al Laezh un distad a vli livr amanenn evit parrez Begnen.

Setu : Kumun Sant-Yann-Brevale gant 1200 bouc'h a ro 860 kilo amanenn. Pluneg gant 1200 pe 2000 bouc'h a ro 1200 kilo amanenn. Begnen gant 1750 bouc'h a roe 1650 kilo amanenn. He o oa, evel just. Ha soñjal an dra-se, ar saout Begnen e-giz se ? Begnen ha Sant-Yann-Brevale, m' o deus tost da vat an hevelep douar, m' o deus ket an hevelep kontolour. Saout Begnen a oa bet iaktet en ell rummad ha re Sant-Yann en trivet. Ha seto, met ret mat e oa soñjal an dra-se, ar saout a rank reiñ laezh hervez ar c'ontro-lour !

PARIS

ARNODENNOU "TRECH KENTAÑ" HA "TRECH MEUR"

Arnodennoù "Trech Kentañ" ha "Trech Meur" a zo bet dalc'het e Kêr-Vreizh Pariz, d'an 28 hag 31 a viz Genver 1913.

Le Gérant : G. BERTHOU
IMPRIMERIE CENTRALE DE RENNES
Autorisation P. C. 520

Barrad-amzer war Enez-ar-Skorn

(Kendalc'h ar baj. 1)

Ar c'hanoù bras er mor !
« Ar you'h Flouri, kreñvoc'h e vouch eget hini an avel ; e toull div c'hoñv din, mont a rin v-unan. Kenavo ! »

Martoloded ar skipailh, a-vremañ o deus graet o soñj. Keiz ha m'emañ lod o herzel ouzh Flouri, en em silañ a ra pemp martolod er vagig, ha yao war-du an donvor !

Seid amañ o anvioù : Hollsent Kaous, kentañ letanant, bloaz ha daou-egent, eizh bugel dezhañ ; Yann Vre, nav bloaz warn-ugent, tri bugel e-ger ; Job Ar Roue, tregont vloaz, tri bugel ivez ; Fañch n' Eostig, seizh vloaz warn-ugent, dezhañ ur c'hraoudur. D'iozh an daou lestr, eizh den warn-ugent, bihan o c'h'alou, a bar o sellou war ar c'hanoù o vont diwar wel e don an traoùioù pe o sevel ouzh kribenn an houlennoù.

Don't a ra a-benn en diwezh da stekiñ ouzh kerc'h hej-dije ar Barr-Avel. Gant ar barfedet vrasañ e ra

ur c'habinet Ar Gov d'ar mous bihan d'an dekad ha d'an tadou pennoù-tiegezh diskenñ en rann. Mantret, o c'h'alou rannet, bristat Ar Gov ha goustlet dezhañ stari e tistrojent tuen, pe peñsas ar saveteorien. Ha dont war o c'h'iz, an dud vat kerc'h, hag ober teir gwech an dro, war var eus o buhez.

Ar c'habinet Ar Gov a voe an hini diwezhañ da gultat e lestr. An douer en e zaoulagad, pegel en doa an tan enañ evit mirout na n'eofo ar peñse ouzh ar bagoù all a vije bet tremenet dre eo.

Seid aze danevell wrien ar Barr-Avel. An devezh edenneu ma rankas ar Barr-Avel er mor, ez eas ivez div weletoù all d'ar strad, tud ha listri hag all. War o bourzh, da vartoloded, daou zec hag hamter-kant a oa.

(Adaldispleget e brezhoneg gant KERLAN, diwar an danevell gant A. DAVOY)

KASIT
KELEIER HA KONTADENNOU
DA : ARVOR

ISTOR BERR an avaloù-douar e Breizh

gant Goulven MAZEAS

O dazont

Er surentez ma vevomp en abeg d'an eostic' fonus, n'hellomp ket kompren an efedoù dreist-muzel en dije stuziadur ar palatze.

Setu perak ez eo bet graet speredoù rec'hus eus an dud o deus graet keul eus fin ar palatze, o welout arsakadennoù rec'hus o enebourion, ha dreist-holl ar c'hlevedoù o skeiñ warno, hag a zo bet trec'het betek bremañ.

E-touez ar plant, evel e-touez al loened, n'eo ar vuhez nemet ur stourm diarsav ouzh an oberourion drastus. Tre'h e vo an den war sparol an dazont, evel n'eo deus gounezet war re an tremened.

Ha ret eo, evelato, sellout ouzh o gwastadur gant ar c'hlevedoù, evel ur merk eus souzañ pe falañ an avaloù-douar ? Na gredomp ket. Ret e vefe kentoc'h l'umañ an degouezadennoù-se d'ar c'hemmou graet e c'hounidigezh-douar.

Nebeutoc'h a ghevedoù gwechall, dre ma kave ar c'honlamouder ar c'hle'h-skignañ diaesoc'h. Nebeutoc'h a balizegezh, stuzioù liesdaroec'h. N'eo ket gant renkennoùoù neud-orjeñ pe vein-tarz hepken e oa bevvenet an tachennoù. Garzhet gant kaeioù

ledan, e-lec'h e saved lann, brouskoad, ar parkoù a oa kumbrou-kloz, o herzel ouzh skignañ ar c'hleved. Ha diwar un temzañ treutoch' eget hiziv en em rae, ez unan, un dibab-natur : ar plant yac'h en em save, adal ma 'z ae da get ar plant klañv pe zister.

Daoust-pe-zaoust, dreist-ehomm eo an aon, rak ma c'hell ar seurtoù bout en argoll, ar ouenn, hi, n'emañ tamm ebet e riskl da vont da get. Hag ar ouenn hepken a vern.

N'eo ket peurbadur ar seurtoù. Ha n'eus ket da vont chadet dre m'eo lod anezho, dezho euzhpenn kant vloaz : Saucisse (Silzig), Quarantaine de la Halle (Daou-ugentad ar C'hochu), Institut de Beauvais (Ennavadur Bovez), o reiñ dimp, gant o merkoù a gozhi, an ali da stagañ da glask re all en o lec'h. Ar furnez, er c'hontrol, a gemenn prientiñ an dra-se gant reizh, hag ar c'hentañ ar gwellañ.

En xviiime kantved eo bet niverus-tre ar seurtioù nevez savet e Bro-C'hall, o welout d'iozh an hadañ-greuz, implijet dre-holl en amzer-se. An hadañ en deus roet, hep mar, ur yec'had a seurtioù berbadur, met ivez un tolpad penn-seurtioù talvoudus ma pad c'hoazh lod anezho.

Hiziv, en hor bro, ne saver seurt nevez ebet ken. Degemer a reomp, daoulagad mouchet ha yalc'h digor-bras, pep nevezintin kinniget gant an estren. Rak ar Stad ne ra netra evit enaouiñ pe vroduañ ar c'hlaskezh. Ma 'z eo dilhat ar glaskerion, an eserion, skozell rekis ar ouizieion, e ranker tamall digastet ar gouarnamant. Abalamour da ouz ar palatze, n'hon eus ket gwelet oc'h en em ziskouez peder nevezintin c'hall aroueziet splann.

Koulskoude, tud 'z o n'eo deus ket graet fae war al labour divrud-se da skouer Erwan Ar Bihan, tieg diskol eus Pedernez, kavadenner dianav ar Géante Blanche (Ramzel Wenn), krouet gantañ e 1807. Ur vammenn a binvidigezh eo bet intidiu Ar Bihan evit kouerion e rannvro : abaoe 1897, en Adoù-an-Hanternoz hepken, ez eus bet eostet muioc'h eget pemp milion a gantkiloed eus ar Ramzel Wenn.

N'emañ ket an avaloù-douar war o diskar. O lezet hon eus hepken, dre hon dievezhdad, da gouezhañ krouiñ nevezintioù prest d'ober evit ar seurtoù kozh, adalek, fallaenn gantañ ar re-mañ. Arabat chom da lezel da vont war washaat ar riskloù deuet diwar hol leziregezh. Klask gouenoù nevez, henezh ar pal ma vefe talvoudus evidomp en em unaniñ evit e dizhout.

Salv ma c'helle skouterioù ar re gozh, displeget el levr-mañ, enacuñ un helehini oberiant e-touez hor c'henvroiz. Ra stago ganti, ez laouen, an holl re ha n'int ket digaloneket gant ar gwel eus bloavezhioù strivod, difrouezh-krañv marteze, ma vouzh ar berzh outo. Arabat dezho biken bout die'hoantlet gant ar frouezh kentañ, tonket marize da wanaat dez-pe-zeiz.

Dilur ar gefridi, hir al labour, tost-tre ar c'her-seennoù. Daoust-pe-zaoust, krogomp ganti, o kemer skouer diwar Blanchet, Tass, Ar C'hunux, Ar Bihan, sturlet hepken gant ar mene e tiwan al labour frouezhus eus daouarn ar re a gar anezhañ.

— DIWEZH —
Adaldispleget e brezhoneg gant ar Breur Yann-GARBER, (Sant-Gabriel) ha gant « Arvor ». Plonevez-Portez, 30-1-1913.